Nr 15

Finansutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972: 22 med förslag till lag om skattefrihet vid premiering av sparande, m.m., jämte motioner såvitt propositionen och motionerna hänvisats till finansutskottet.

Propositionen

I propositionen 1972: 22 har Kungl. Maj:t under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 18 februari 1972 föreslagit riksdagen att

dels antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om skattefrihet vid premiering av sparande,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, då konjunkturläget föranleder det, förordna om premiering av frivilligt sparande av överskjutande preliminär skatt i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet angivits,

dels uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att efter i huvudsak de riktlinjer som departementschefen förordat handha administrationen av det föreslagna sparsystemet och eventuellt kommande premieringar av frivilligt sparande av överskjutande skatt,

dels till Kampanj för sparande m. m. för budgetåret 1972/73 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

Propositionen har hänvisats till skatteutskottet i vad avser förslag till lag om skattefrihet vid premiering av sparande och i övrigt till finansutskottet.

I propositionen föreslås en statlig premiering av sparande. Förslaget tar sikte i första hand på löntagare och därmed jämställda grupper fysiska personer. Sparandet skall enligt förslaget vara regelbundet och företrädesvis ske vid källan. Sparat belopp sätts in på särskilt konto i bankinstitut eller i KF:s eller HSB:s sparkassor. Insättning på kontot skall ske med minst 100 kr. och högst 300 kr. i månaden. På det sparade beloppet utgår bankränta efter den högsta räntesats för inlåning som bankinstitutet eller sparkassan tillämpar. Den som uppfyller sparsystemets villkor får dessutom delta i en av statsverket bekostad vinstutlottning. Vinsterna i lotteriet är skattefria. Utlottning äger rum i september månad närmast efter varje sparår. Vidare får den som haft

pengar från ett sparår innestående under fem år, en skattefri premie om 5 % på dessa pengar, dock högst 300 kr. Denna premie bekostas till hälften av statsverket och till hälften av sparinstitutet.

Sparsystemet, som föreslås träda i kraft snarast efter riksdagsbehandlingen av propositionen, är avsett att ersätta de nuvarande sparformerna ungdomens lönsparande och allmänna lönsparandet. Dessa föreslås upphöra vid utgången av år 1972. Vinstutlottningen i dessa sparsystem skall dock äga rum på vanligt sätt under våren 1973. Deltagare i ungdomens lönsparande och allmänna lönsparandet ges rätt att flytta över sparat belopp till det nya systemet vid årsskiftet 1972—1973.

Vidare begärs riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att, om konjunkturläget motiverar det, besluta om premiering av frivilligt sparande av överskjutande preliminär skatt i huvudsaklig överensstämmelse med reglerna i lagen (1970: 616) om premiering av visst frivilligt sparande.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande i anledning av propositionen väckta motioner

1972: 1494 av herrar Björk i Gävle (c) och Åsling (c) vari såvitt nu är i fråga hemställts att riksdagen beslutar att man i den föreslagna sparformen ger möjlighet till insättning kvartalsvis,

1972: 1495 av herrar Annerås (fp) och Levin (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställts att riksdagen beslutar att insättning å sparkonto skall kunna ske med minst 50 kr. och högst 300 kr. per månad,

1972: 1500 av herr Helén m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställts att riksdagen beslutar att det månatliga minimibeloppet för premiesparande skall sättas till 50 kr. samt att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad i övrigt framhållits i motionen beträffande det enskilda sparandets villkor och förutsättningar,

1972: 1501 av herrar Hörberg (fp) och Ångström (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställts att riksdagen beslutar att det månatliga minimibeloppet inom ramen för premiesparandet skall vara 50 kr. för att därmed möjliggöra en bred förankring av sparandet,

1972: 1502 av herrar Lidgard (m) och Nordstrandh (m) vari hemställts att riksdagen måtte besluta att lägsta premieberättigade sparbelopp skall vara 50 kr. per månad eller del därav vid kortare avlöningsperioder, samt

1972: 1503 av herr Löfgren m. fl. (fp, c) vari hemställts att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag beträffande utgivandet av ett värdesäkert obligationslån för försäljning till småsparare.

Vidare har utskottet behandlat den vid riksdagens början väckta motionen 1972: 630 av herr Sundkvist (c) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag till ett konjunkturanpassat obligatoriskt sparande i så god tid att det kan vara verksamt under nästa högkonjunktur.

I motionen 1972: 1500 anförs att de i propositionen föreslagna åtgärderna är ett steg i rätt riktning men att de är för begränsade för att attrahera ett stort nysparande. Det enskilda sparandet måste ges tillräckliga incitament — både psykologiska och materiella — för att öka och sedan bibehålla sparandet på en hög nivå. En aktiv kamp mot inflationens skadeverkningar anser motionärerna utgöra själva grundvalen för ett ökat enskilt sparande. Regeringen bör undersöka vilken teknik och vilka möjligheter som finns att skydda spararna mot penningvärdeförsämringen. Som konkreta förslag i denna riktning anför motionärerna att regeringen bör överväga att höja det extra avdraget vid kapitalbeskattning. Statsmakterna bör också undersöka möjligheterna att knyta långsiktigt enskilt nysparande till sådana väsentliga sparmål som egen ägd bostad, t. ex. genom att bostadssparande ges en förmånligare behandling från skattesynpunkt än andra sparformer. Stora ansträngningar måste göras från samhällets sida att skaffa fram relevanta fakta och information kring det enskilda sparandets problematik, anför motionärerna, som hoppas att man inom rimlig tid skall lyckas genomföra sparundersökningar som belyser det enskilda sparandets aktuella omfattning och fördelning samt de mål och motiv som påverkar och avgör individens och hushållens sparvilja och sparbeteende.

Utskottet

Förslagen i propositionen innebär att hittillsvarande lönsparformer, ungdomens lönsparande och allmänna lönsparandet, avvecklas och ersätts med en enhetlig sparform av lönsparkaraktär. För att stimulera till en bred anslutning och ett långsiktigt sparande utlottas skattefria vinster samt tillförsäkras spararna en skattefri premie på sparmedel som stått inne under fem år. Vidare begärs bemyndigande för Kungl. Maj:t att premiera frivilligt sparande av överskjutande preliminär skatt, om konjunkturläget så motiverar.

Utskottet godtar propositionens huvudlinjer och finner det föreslagna enhetliga systemet för statlig premiering av sparande vara väl ägnat att stimulera fram ett långsiktigt och regelbundet lönsparande. Det ligger i allas intresse att den nya sparformen får bredast möjliga förankring hos allmänheten och sålunda kan medverka till spridning av goda sparvanor och långsiktig planering av den enskildes ekonomi.

Systemet förutsätter också positiv medverkan från berörda sparinstitut samt från arbetsgivarhåll och enligt utskottets uppfattning bör man kunna räkna med en sådan medverkan.

Det är angeläget att det nya premiesparandet får så enkel administration som möjligt. I detta syfte bör sparandet ha en sammanhållen form och bl. a. kunna knyta an till gängse löneutbetalnings- och löneavräkningsrutiner. Regelbundna kontoavsättningar per månad synes därvid i de allra flesta fall vara en lämplig form och kunna utgöra systemets stomme även i de fall kortare löneutbetalningsperioder förekommer. I motionen 1972: 1494 yrkas med hänvisning till de förhållanden som gäller för framför allt jordbrukare att även kvartalsvisa insättningar bör möjliggöras. Även om månadsvisa avsättningar för bl. a. den administrativa enkelhetens skull bör vara regel anser utskottet det inte föreligga något hinder för att avsättningar i vissa fall sker per kvartal, under förutsättning att det är fråga om regelbundet sparande av avräkningslikvid eller annan motsvarande ersättning som utbetalas kvartalsvis.

I propositionen har lägsta månatliga sparbelopp föreslagits vara 100 kronor. I en rad motioner, 1972: 1495, 1500, 1501, 1502, har föreslagits att lägsta månatliga sparbelopp skall vara 50 kronor under åberopande av bl. a. nuvarande regler för lönsparande. Som utskottet betonat i det föregående är det angeläget att den nya sparformen får bredast möjliga anslutning. Även löntagare med små och måttliga inkomster bör stimuleras att delta. Samtidigt bör sparandet för att särskilt premieras innebära en ansträngning så att inte ett endast obetydligt belopp sätts av regelbundet. Vid en avvägning mot denna bakgrund anser utskottet att lägsta månatliga belopp bör vara 75 kronor, vilket ansluter till lönsparkommitténs förslag. Detta bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Kungl. Maj:t begär bemyndigande att, då konjunkturläget föranleder det, förordna om premiering av frivilligt sparande i huvudsaklig överensstämmelse med reglerna i lagen (1970: 616) om premiering av visst frivilligt sparande av överskjutande preliminär skatt. Lagen medger en anpassning av premieringens storlek till det samhällsekonomiska läget vid varje särskilt tillfälle. Under erinran om vad finansutskottet anförde härom i betänkandet 1971: 16 tillstyrker utskottet att ifrågavarande bemyndigande lämnas.

I propositionen förutsätts att den föreslagna lagen om skattefrihet vid premiering av sparande skall träda i kraft med omedelbar verkan. Det ankommer på skatteutskottet att behandla ikraftträdandet. Frågan om när det nya systemet kan bringas i praktisk funktion är delvis en annan fråga. I motionen 1972: 1494 har anförts att övergången till det nya sparsystemet inte bör ske förrän man hunnit med det omfattande informativa arbete till kreditinstitut och arbetsgivare som är nödvändigt. Enligt utskottets mening bör igångsättningen vid olika kreditinstitut om möjligt samordnas för att begärda medel för central in-

formations- och kampanjverksamhet skall få effektiv användning. Man kan anta att kreditinstituten redan företagit vissa förberedande åtgärder för snar igångsättning. Det bör ankomma på riksgäldskontoret att utifrån praktiska synpunkter överenskomma med sparinstituten om den närmare tidpunkten för igångsättningen. Enligt utskottets mening är det angeläget att starten sker senast den 1 september 1972.

Utskottet har i övrigt inga erinringar mot den föreslagna uppläggningen av sparformen. Det bör uppdras åt fullmäktige i riksgäldskontoret att handha administrationen. Det begärda, förslagsvis beräknade beloppet till kampanj för lönsparande för budgetåret 1972/73 bör anvisas.

I motionen 1972: 1503 aktualiseras på nytt ett förslag om utgivande av ett värdesäkert obligationslån för småsparare. Riksdagen har tidigare avvisat förslag av motsvarande innebörd, senast vid 1971 års riksdag. Vid hemställan härom anförde finansutskottet (FiU 1971: 42) att frågan om vilka sparstimulerande åtgärder som bäst gagnar småspararna borde bedömas i samband med det aviserade förslaget till nytt system för premiering av sparande. Som utskottet anfört i det föregående bör det nya systemet vara väl ägnat att fånga in ett nysparande. Det är särskilt utformat med hänsyn till småspararnas behov. Något behov därutöver av ett värdesäkert obligationslån för småsparare kan inte anses föreligga, varför motionen avstyrks.

Utskottet har i detta sammanhang behandlat motionen 1972: 630 om ett konjunkturanpassat obligatoriskt sparande. Utskottet anförde vid behandling av en i huvudsak likalydande motion till fjolårets riksdag (FiU 1971: 43) att det inte ville utesluta att sparande i mer tvingande former kunde vara befogat i speciella situationer med rubbningar i den samhällsekonomiska balansen. Utskottet finner inte anledning frånträda denna uppfattning. Frågan saknar emellertid för närvarande aktualitet. I den mån det nu aktuella sparsystemet vinner betydande framgång torde frågan om ett obligatoriskt enskilt sparande inte heller framgent få aktualitet. Någon utredning synes därför inte erforderlig.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att, då konjunkturläget föranleder det, förordna om premiering av frivilligt sparande av överskjutande preliminär skatt i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet angivits,
2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna 1972: 1494, 1495, 1500, 1501 och 1502, de fyra förstnämnda såvitt nu är i fråga, uppdrar åt fullmäktige i riksgäldskontoret att efter i huvudsak de riktlinjer som förordats i statsrådsprotokollet och i utskottets yttrande handha administrationen av det föreslagna sparsystemet och eventuellt kom-

mande premieringar av frivilligt sparande av överskjutande skatt,

3. att riksdagen till *Kampanj för sparande m. m.* för budgetåret 1972/73 under sjunde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.,
4. att riksdagen avslår motionen 1972: 1503,
5. att riksdagen avslår motionen 1972: 630.

Stockholm den 11 april 1972

På finansutskottets vägnar
SVEN EKSTRÖM

Närvarande: herrar Ekström (s), Löfgren (fp), Kristiansson i Harplinge (c), Knut Johansson i Stockholm (s), Franzén (s), Burenstam Linder (m), Larsson i Karlskoga (s), Åsling (c), Jansson (s), Wirtén (fp), Josefsson i Halmstad (s), Fågelsbo (c), Arne Pettersson i Malmö (s), Brundin (m) och fru Thorsson (s).

Reservation

av herrar Löfgren (fp), Burenstam Linder (m), Wirtén (fp) och Brundin (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "I motionen" och slutar med "motionen avstyrks" bort ersättas med text av följande lydelse:

"I motionen 1972: 1503 aktualiseras på nytt ett förslag om utgivande av ett värdesäkert obligationslån. Utskottet anser i likhet med värdesäkringskommittén och motionärerna att försök bör göras med utgivning av värdesäkra statsobligationer. Införandet av värdesäkra obligationer i små valörer skulle tillgodose småspararnas behov av en värdesäker placeringsform. Det skulle också kunna vara ett värdefullt komplement till andra åtgärder för stimulerandet av sparbenägenheten, vilket i ett långsiktigt perspektiv är i hög grad önskvärt.

En introduktion av värdesäkra obligationer aktualiserar vissa skattetekniska problem. Det synes sålunda naturligt att utreda om förekommande indextillägg bör undantas från beskattning."

dels utskottets hemställan under 4. bort ha följande lydelse:

"4. att riksdagen med bifall till motionen 1972: 1503 hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag beträffande utgivandet av ett värdesäkert obligationslån för försäljning till småsparare,"

MARCUS BOKTR. STHLM 1972 720045